

SYLLABUS (I ciklus studija)

Odsjek	Odsjek za sociologiju – Studijski program sociologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Kognitivna antropologija				
Šifra/kod	SOC 304	Status (obavezni ili izborni)	Izborni	ECTS	Jednopedmetni studij Sociologija: 5 Dvopedmetni studij Sociologija i druga studijska grupa: 3
Ciklus studija	I	Semestar	VI	NPP 2019/2020	
				Studijska godina	2025/2026. 2026/2027. 2027/2028.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	BHS				
Nastavnik/ca	Ime i prezime	Prof.dr. Stefaan Jansen			
	Kontakt podaci	Kabinet: 64 Email: stef.jansen@ff.unsa.ba		Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.
Saradnik/ca	Ime i prezime				
	Kontakt podaci			Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija.
Sedmični broj kontakt sati	Jednopedmetni studij Sociologija: predavanja 2; seminar 0; vježbe 2 Dvopedmetni studij Sociologija i druga studijska grupa: predavanja 1; seminar 0; vježbe 1				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Kognitivnu antropologiju ćemo u ovom predmetu shvatiti u širem smislu kao društvenu nauku o spoznaji u svjetlu globalne raznolikosti. Ona istražuje kako ljudi spoznaju svijet oko sebe i svoje mjesto u njemu, i u kojoj je to vezi sa njihovom praksom i s društvenim uređenjem. U prvom dijelu ćemo proučavati kulturne razlike u spoznaji. Kako različiti ljudi u različitim društvima percipiraju svijet i kako rasuđuju o njegovom funkcionisanju? Koje su razlike i sličnosti između onoga što nazivamo (modernom, racionalnom) naučnom razmišljanju i onoga što nazivamo (nemodernom, iracionalnom) magijskom razmišljanju? Koja je uloga jezika u kulturnim razlikama u spoznaji i razmišljanju? Šta je tu univerzalno, a šta partikularno? U drugom dijelu ćemo se okrenuti antropološkim radovima koji se, pod uticajem strukturalizma, fokusiraju na klasifikovanje kao jednu jako bitnu kognitivnu operaciju. Takvi radovi pokušavaju da otkriju i opisuju neke glavne klasifikacione sisteme za koje je utvrđeno da su u osnovu ljudske prakse i društvene organizacije širom sveta. U svim kulturama se klasifikuje, i sve one imaju mehanizme za održavanje 'reda' koji takvo klasifikovanje obezbjeđuje. To je univerzalno. Ali ne klasifikuju sve kulture po istom sistemu. Ovdje se fokusiramo na važnu ulogu koju različiti, ponekad suprotstavljeni, društveno konstruisani klasifikacioni sistemi igraju u našem razumijevanju svijeta i u njegovom uređenju.</p>				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	<ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje studenata/kinja sa osnovnim empirijskim i teorijskim tokovima antropološkog proučavanja spoznaje i njegovog specifičnog doprinosa u širem domenu naučnih istraživanja; - Unaprijeđenje osjetljivost studenata/kinja na globalnu kulturnu raznolikost u spoznaji i na kontingentnost naturalizovanih društvenih poredaka; - Unaprijeđenje razumijevanja studenata/kinja uloge etnografskih istraživanja u razvoju 				

	<p>antropoloških teorija o spoznaji, kroz primjere iz 'terenskih' studija;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Unaprijeđenje kompetencije studenata/kinja da formulišu induktivne argumentacije o spoznaji na osnovu empirijskih podataka; - Upoznavanje studenata/kinja sa ključnim pojmovima za antropološku analizu kulturnih razlika u spoznaji, u svjetlu pitanja o univerzalnosti/partikularnosti; - Osposobljavanje studenata/kinja da upotrebljavaju te pojmove u argumentovanim raspravama o društvenoj realnosti; - Upoznavanje studenata/kinja sa bitnom ulogom kognitivne operacije klasifikovanja u ljudskoj praksi, i sa specifičnim načinom na koji to strukturalistički pristup istražuje; - Osposobljavanje studenata/kinja da mogu primjeniti osnovne dimenzije tog pristupa na pojave klasifikovanja u svijetu, uključujući u vlastitom društvu; - Unaprijeđenje kompetencije studenata/kinja da kritičko preispituju društvene konvencije i da suspendiraju vlastite pretpostavke koje njih odražavaju.
SDG (cilj održivog razvoja)	<p>SDG 3 - Zdravlje i blagostanje SDG 4 - Kvalitetno obrazovanje SDG 5 - Rodna ravnopravnost SDG 10 - Smanjenje nejednakosti SDG 15 - Očuvanje života na zemlji</p>
Ishodi učenja	<p>Znanje: Nakon pohađanja predmeta, studenti/kinje će imati alate kojima mogu ovladati i upotrebiti osnovna teorijska znanja o kulturnim razlikama u spoznaji; razumjeti ključnu ulogu kognitivne operacije klasifikovanja u ljudskoj praksi kao i specifičnost strukturalističke analize iste;</p> <p>Kompetencije: Nakon pohađanja predmeta, studenti/kinje će imati alate kojima mogu prepoznati, sintetizirati, procjeniti i artikulirati značaj i specifičnost antropološke analize spoznaje unutar društvenih i humanističkih nauka, uključujući doprinos etnografskih istraživanja; razumjeti globalnu raznovrsnost spoznaje sa senzibilnošću i otvorenošću, i sa svješću o kontingentnosti naturalizovanih društvenih poredaka; formulisati empirijsko osnovane argumente o kulturnim razlikama u spoznaji u svjetlu pitanja o univerzalnosti/partikularnosti; formulisati empirijsko osnovane argumente o kulturnim razlikama u spoznaji u svjetlu pitanja o univerzalnosti/partikularnosti; primjeniti osnovne dimenzije tog strukturalističkog pristupa na empirijske primjere klasifikovanja; upotrebiti sve navedeno za kritičko preispitivanje društvenih konvencija i suspendiranje vlastitih pretpostavki koje njih odražavaju.</p>

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Uvodna sesija
2.	Cime se bavi kognitivna antropologija (u širem smislu)?
3.	Prosvjetiteljstvo i 'mentalitet' u evolucionističkoj antropologiji
4.	Magija i nauka u funkcionalističkoj antropologiji
5.	Jezik i kultura u američkoj kulturnoj antropologiji
6.	Racionalnost, ili kako ljudi razmišljaju o nesreći
7.	Divlja misao

8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Temelji strukturalističke antropologije
10.	Klasifikacija, ili kako čuvamo red
11.	Klasifikacija u akciji I: koje životinje smijemo jesti?
12.	Klasifikacija u akciji II: disciplina m/ž
13.	Klasifikacija u akciji III: nacionalni poredak stvari
14.	Klasifikacija u akciji IV: nejednakost i praksa
15.	Zaključna sesija
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završna provjera znanja za studente/kinje I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Nastava će se sastojiti od predavanja, uključujući audiovizualne materijale, i vježbi u kojima se fokusiramo na diskusiju i kritičko promišljanje.								
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Svaka nastavna jedinica će biti organizovana oko izabranih tekstova na BHS jeziku. Čitanje obavezne literature u pripremi za relevantnu nastavnu jedinicu je nabitniji oblik studentskog rada za ovaj predmet.</p> <p>Struktura bodovanje:</p> <table> <tr> <td>Redovno prisustvo nastavi</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>Učešće u vježbama</td> <td>20%</td> </tr> <tr> <td>Polusemestralna provjera znanja</td> <td>20%</td> </tr> <tr> <td>Završna provjera znanja</td> <td>50%</td> </tr> </table>	Redovno prisustvo nastavi	10%	Učešće u vježbama	20%	Polusemestralna provjera znanja	20%	Završna provjera znanja	50%
Redovno prisustvo nastavi	10%								
Učešće u vježbama	20%								
Polusemestralna provjera znanja	20%								
Završna provjera znanja	50%								
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata/studentkinja nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>								
Literatura	<p>Svaka nastavna jedinica će biti organizovana oko izabranih tekstova na BHS jeziku. Precizna uputstva za svaku nastavu jedinicu će biti dostupna tokom semestra.</p> <p>Barnard A. 2011 (2000). <i>Povijest i teorija antropologije (preveo S Hasnaš)</i>. Zagreb: Jesenki i Turk.</p> <p>Bart F. [Barth F.] 1997 (1969). 'Etničke grupe i njihove granice' U: Putinja F. i Stref-</p>								

- Fenar Ž. *Teorije o etnicitetu (preveo A Mimica)*. Beograd: XX Vek.
- Boas F. 1982 (1911). *Um primitivnog čoveka (preveo A I Spasić)*. Beograd: XX vek.
- Burdije P. [Bourdieu P.] 1999 (1977). *Nacrt za jednu teoriju prakse (prevela M Pajević)*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. 39-52.
- Bugarški R. 2005. *Jezik i kultura*. Beograd: XX Vek.
- Delijež R. [Deliège R.]. 2012 (2006). *Istorija antropologije (preveli P Sekeruš i T. Valčić)*. Beograd: XX vek.
- Daglas M. [Douglas M.] 2001 (1966). *Čisto i opasno: analiza pojma prljavštine i tabua (prevela I Spasić)*. Beograd: XX Vek. **ili** Douglas M. 2004 (1966). *Čisto i opasno: antropološka analiza pojmova nečistoće i tabua (prevela T Bukovčan Žufika)*. Zagreb: Algoritam.
- Evans-Pritchard E.E. 1976 (1937). *Witchcraft, oracles and magic among the Azande*. Oxford: Clarendon.
- Evans-Pričard E.E. [Evans-Pritchard E.E.] 1983 (1951). *Socijalna antropologija (preveo P Stojović)*. Beograd: XX vek.
- Godelier M. 1982. 'Mit i povijest: razmišljanje o temeljima divlje misle' U: *Marksizam i antropologija (preveli M Hanžeković i D Zorić)*. Zagreb: Školska knjiga. 369-391.
- Haris M. [Harris M.]. 1995 (1975). *Krave, svinje, ratovi i veštice (prevela I Spasić)*. Novi Sad: Svetovi.
- Hač E. [Hatch E.]. 1979 (1973). *Antropološke teorije I/II (preveo A I Spasić)*. Beograd: XX vek.
- Hert G. [Herdt G.] 2002. 'Treći pol i treći rod (prevele A Zaharijević i Z Ivanović)' *Kultura* 105/106, 63–131.
- Hromadžić A. 2012 (2011). 'Miješanje u školskim toaletima: mladi i politika pomirenja u poslijeratnoj Bosni i Hercegovini' U: Majstorović D. (ur) *Kritičke kulturološke studije u postjugoslovenskom prostoru (prevod FF UBL)*. Banja Luka: Filološki fakultet Univerziteta u Banjoj Luci. 315-344.
- Kulenović N. 2016. *Objašnjenje u antropologiji – istorijski kontekst*. Beograd: FF Uni BG, Odeljenje za etnologiju i antropologiju.
- Kulenović N. 2017. *Objašnjenje u antropologiji – polemike*. Beograd: FF Uni BG, Odeljenje za etnologiju i antropologiju i Srpski genealoški centar.
- Lič E. [Leach E.] 1972 (1970). *Klod Levi Stros (prevela M Mihajlović)*. Beograd: XX Vek.
- Lič E. [Leach E.] 1983 (1976). *Kultura i komunikacija (preveo B Hlebec)*. Beograd: XX vek.
- Lévi-Strauss C. 1978 (1962). *Divlja Misao (preveli J i B Jelić)*. Beograd: Nolit.
- Lévi-Strauss C. 1989 (1958). *Strukturalna antropologija (preveo I Kuvačić)*. Zagreb: Stvarnost.
- Lévy-Bruhl L. 1954 (1922). *Primitivni mentalitet (preveo N Berus)*. Zagreb: Kultura.
- Malinovski B. 1971 (1925). *Magija, nauka, religija (prevela A Todorović)*. Beograd: Prosveta.
- Malki L. [Malkki L.] 2009 (1994). 'Gradjani čovečanstva – internacionalizam i zamišljena zajednica nacija (prevela A Zaharijević)' *Treći Program (Radio Beograd)* 139-140 (III-IV), 381-411.
- Moore J.D. 2002 (1997). *Uvod u antropologiju: teorije i teoretičari kulture (prevela G V Popović)*. Zagreb: Jesenski i Turk.
- Papić Ž. 1997. *Polnost i kultura: telo i znanje u socijalnoj antropologiji*. Beograd: XX vek.
- Papić Ž. & Sklevicky L. 2003 (1983). *Antropologija žene (2. izdanje)*. Beograd: XX Vek.
- Rihtman Auguština D. 1984. *Struktura tradicijskog mišljenja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Sapir E. 1974. *Ogledi iz kulturne antropologije (izbor i predgovor R Bugarški, preveo A I Spasić)*. Beograd: XX vek.
- Škrbić Alempijević N. 2006. 'Inverzija spolova u hrvatskim pokladnim i svadbenim

	<p>običajima' <i>Narodna umjetnost</i> 43:2, 41–58.</p> <p>Spasić I. 2013. <i>Kultura na delu: društvena transformacija Srbije iz Burdijeovske perspektive</i>. Beograd: Fabrika knjiga.</p> <p>Spasić I. 2004. <i>Sociologije svakodnevnog života</i>. Beograd: Zavod za udžbenike.</p> <p>Vorf B. [Whorf B.L.]. 1979. <i>Jezik, misao i stvarnost (Izbor i predgovor R Bugarski, preveo S Sindelić)</i>. Beograd: XX vek.</p> <p>Žikić B. 2006. 'Kako složiti babe, žabe i električne gitare: uvod u kognitivnu antropologiju' <i>Antropologija</i> 6, 117-139.</p>
Napomene	

